

YTTRANDE

2019-10-28 Ärendenr:
NV-06267-19

Mark- och miljödomstolen Umeå
mmd.umea@dom.se

Mål M 2090-19 tillstånd enligt miljöbalken till fortsatt och utökad gruvverksamhet vid Tapuli, Palotieva och Sahavaara gruvor med tillhörande verksamhet vid Kaunisvaara anrikningsverk, Pajala kommun; nu fråga om komplettering av ansökan

Naturvårdsverket begränsar detta yttrande avseende behov av komplettering till frågor om grundläggande brister i föreliggande ansökan. Med anledning av översända handlingar vill Naturvårdsverket dock redan i detta tidiga skede understryka att Kaunis Iron AB:s nya ansökan inte medför någon förändring av Naturvårdsverkets inställning i ärende M 1828-18 om delvis återkallelse av Gränsälvscommissionens beslut. Snarare ger ansökan samt bilagor ytterligare stöd för Naturvårdsverkets uppfattning att nuvarande drift inte sker i enlighet med tillstånd meddelat av Gränsälvscommissionen 2010-08-20 i mål M 11/09.

För att läka bristerna i tillståndsansökan ska Kaunis Iron AB (KIAB) komplettera ansökan i enlighet med detta yttrande samt gällande lagstiftning inklusive förordning 2013:319 om utvinningsavfall (UtvavF), tillämpliga BREF-dokument, BAT-slutsatser och utsläppsintervall samt praxis. KIAB måste även komplettera ansökan enligt samrådsyttranden daterade 2019-03-04 (bilaga 1) samt 2019-05-03 (bilaga 2), ansökan om återkallelse (bilaga 3) och Naturvårdsverkets remissvar till länsstyrelsen i Norrbotten angående transporter 2019-01-18 (bilaga 4).

Naturvårdsverkets synpunkter

Det är i nuläget fråga om ett kompletteringsskede. Trots det vill Naturvårdsverket redan nu framföra följande. KIAB:s ansökan har grundläggande brister mot bakgrund av den situation KIAB försatt sig i, eftersom verksamheten återstartats trots att driften medför att nuvarande tillstånd inte följs. Naturvårdsverket anser att ett eventuellt nytt tillstånd ska vara utformat så det innehåller moderna miljövillkor jämförbara med motsvarande för andra gruvverksamheter. Den nya ansökan ska syfta till ett självständigt nytt tillstånd till hela verksamheten som fullt ut ersätter nuvarande tillstånd. KIAB:s ansökan uppfyller inte dessa krav.

Naturvårdsverkets erfarenhet är att bristfälligt underlag i ansökningar om miljötillstånd för gruvverksamhet leder till utdragen skriftväxling och i slutänden långa ledtider. Bristfälligt underlag medför att prövningsprocessen inte blir transparent eftersom parterna inte får den information som behövs för att bedöma aktuell verksamhet och dess miljöpåverkan. För att KIAB ska få sin ansökan prövad så snart som möjligt bör ansökan vara utformad så att ett självständigt tillstånd kan erhållas, innehålla förslag till moderna miljövillkor samt innehålla ett fullständigt, relevant och korrekt underlag.

1. Ansökans utformning

Av 6 kap. 35 § 3 miljöbalken framgår att en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla uppgifter dels om rådande miljöförhållanden innan verksamheten påbörjas, dels hur rådande miljöförhållandena förväntas utvecklas om nu sökt verksamhet inte påbörjas. Det sistnämnda brukar ofta kallas nollalternativ eller framskrivet nuläge i miljökonsekvensbeskrivningen. KIAB har valt att i sin ansökan inte beröra det framskrivna nuläge där Naturvårdsverkets ansökan om återkallelse vinner bifall, och området återställs. Naturvårdsverket har framfört i samrådet att detta framskrivna nuläge bör beskrivas som en del av ansökan (samrådsyttrande daterat 2019-03-04 se bilaga 1). Naturvårdsverket konstaterar att scenariot att Naturvårdsverkets återkallelse vinner bifall är sannolikt. Därför ska ett sådant scenario liksom miljökonsekvenserna av det redovisas i ansökan.

Av 17 § miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966) framgår att alternativa utformningar och skälen för den valda utformningen med hänsyn till miljöeffekter skall beskrivas. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska också innehålla information om undersökta möjliga alternativ ifråga om teknik, storlek, omfattning skyddsåtgärder, begränsningar, försiktighetsmått och andra relevanta aspekter och skälen för de val som gjorts med hänsyn till miljöeffekter (även det enligt 17 § miljöbedömningsförordningen).

På flera ställen i ansökan med bilagor framkommer att KIAB avser komplettera och justera ansökan med ytterligare utredningar och underlag både gällande utformning och lokalisering av verksamheten med tillhörande anläggningar. I flera fall är det fråga om stora förändringar som påverkar miljökonsekvenserna från verksamheten och tillåtligheten av den. Frågor av sådan karaktär ska vara utredda när en ansökan om tillstånd enligt 9 och 11 kap. miljöbalken lämnas in. Naturvårdsverket utvecklar detta resonemang i bland annat avsnitt 4 Förordning 2013:319 om utvinningsavfall samt avsnitt 9 KIAB:s föreslagna villkor.

2. Vad söker KIAB tillstånd till?

Liksom Naturvårdsverket framfört i samrådsyttrande daterat 2019-03-04 (bilaga 1) finns idag flertalet konstruktioner, anläggningar och utvinningsavfallsanläggningar inom verksamhetsområdet som användes i Northland Resources verksamhet och som idag används för KIAB:s verksamhet. Relationsritningar och tekniska beskrivningar för samtliga konstruktioner, anläggningar, utvinningsavfallsanläggningar och så vidare ska finnas med i ansökan. Eftersom KIAB nu ansöker om nytt tillstånd i mark- och miljödomstolen ska tillstånd sökas för alla anläggningar och all verksamhet som ska ingå i det tillstånd som KIAB vill bedriva verksamheten med stöd av i

framtiden. Ett eventuellt nytt tillstånd måste kunna utnyttjas för den verksamhet som KIAB vill bedriva när det gamla tillståndet inte längre gäller (för det fall tillståndet återkallas eller tiden för dess giltighet ändå upphör).

Föreliggande ansökan och yrkanden tydliggör inte att tillstånd söks för hela den verksamhet KIAB vill bedriva och de anläggningar som behövs för den. KIAB ska därför utifrån Naturvårdsverkets ansökan om återkallelse (bilaga 3) samt länsstyrelsen Norrbottens inspektionsrapport daterad 2018-11-29 (bilaga 4) klargöra i detalj vilka delar av verksamheten och anläggningarna inklusive preciserad utformning av dem och samt verksamheten teknik, storlek, omfattning skyddsåtgärder, begränsningar, försiktighetsmått och andra relevanta aspekter som bolaget anser ingår i bolagets yrkande nedan:

”att fortsätta driften av Tapuli gruva med tillhörande deponering av gråberg m.m., att anlägga och driva gruvor vid Palotieva och Sahavaara med tillhörande deponering av gråberg m.m., att fortsätta driften vid Kaunisvaara anrikningsverk med tillhörande deponering av anrikningssand i befintligt och utökat sandmagasin osv”.¹

3. Avfall som uppstår i verksamheten och dess hantering

KIAB ska beskriva hur kriterierna 15 kap 1 § Miljöbalken uppfylls för samtliga massor som hanteras i verksamheten. Det gäller bland annat de avrymningsmassor som uppkommit och kommer att uppkomma i markförberedande arbeten som föregått brytningen och avrymningsmassor som uppkommit och uppkommer vid iordningsställande av verksamhetsområdet. KIAB ska även komplettera ansökan med motsvarande uppgifter för de fraktioner som i ansökan benämns marginalmalm eller B-malm liksom sovringsmaterial.

4. Förordning 2013:319 om utvinningsavfall

Karakteriseringen av utvinningsavfallen och kunskap om dess egenskaper är en grundförutsättning för att kunna bedöma vilka åtgärder som behövs för en miljömässig hantering av utvinningsavfallen.² Samtliga utvinningsavfall³ som uppstår i verksamheten ska karakteriseras enligt 30-42 § förordning 2013:319 om utvinningsavfall (UtvavF). Det utgör även BAT att göra en korrekt karakterisering av utvinningsavfallen och att utforma verksamheten utifrån utvinningsavfallens egenskaper och potentiell miljöpåverkan. Information utifrån karakteriseringen kan påverka vilken deponeringsmetod som är lämplig, utvinningsavfallsanläggningarnas design och konstruktion, vilka åtgärder som krävs för återställning liksom beräkning av den ekonomiska säkerheten och i slutändan även tillåtligheten för en gruvverksamhet.

4.1. KIAB:s karakterisering av utvinningsavfallen

Karakterisering handlar om att ta fram kunskap om utvinningsavfallens egenskaper och hur materialen förväntas reagera i omgivande miljö. Det är en grundförutsättning för att kunna bedöma vilka åtgärder som behövs för en

¹ Juridisk text för ansökan daterad 2019-07-17

² Förslag till strategi för hantering av gruvavfall, 2017-09-04, SGU och Naturvårdsverket.
<https://www.regeringen.se/49f090/contentassets/c94f6fcc46654c37bf32a414ce042dc6/forslag-till-strategi-for-hantering-av-gruvavfall.pdf>

³ Relationen mellan avfall och utvinningsavfall framgår av 3 och 4 § UtvavF.

miljömässig hantering av utvinningsavfallen. Om karakteriseringen inte ger en korrekt bild av verkligheten riskerar det att medföra problem vid hanteringen av utvinningsavfallet, då utsläpp av föroreningar kan bli svåra att kontrollera och överblicka. På grund av detta framför Naturvårdsverket mer detaljerade kompletteringskrav gällande just karakteriseringen i detta skede. Naturvårdsverkets synpunkter på karakterisering bygger på en granskning av avfallshanteringsplanens (bilaga F till ansökan) underbilaga F3 karakterisering av gråberg och anrikningssand.

När det gäller KIAB:s karakterisering av utvinningsavfallen konstaterar Naturvårdsverket att den baseras på studier och undersökningar genomförda för tidigare prövningar. Liksom Naturvårdsverket framför i samrådsyttrande daterat 2019-03-04 (se bilaga 1) finns en risk att ansökningshandlingarna blir svåröverskådliga. Detta i kombination med att KIAB generellt blandar resultat med bedömningar i bilaga F3, minskar läsbarheten. Dessutom saknas en genomgång av informationens kvalitet och huruvida den är representativ för de olika slag av utvinningsavfall som kan uppkomma vid utvinningen och bearbetningen. Det är även oklart om karakteriseringen innehåller representativ information om utvinningsavfallens kemiska och mineralogiska egenskaper på kort och lång sikt. KIAB ska därför komplettera ansökan med sådan information.⁴ Eventuell saknad information identifieras inte heller. Av bilaga F3 framgår inte heller var på utvinningsplatsen som de olika avfallsslagen uppkommer och vilka mängder av de olika avfallsslagen med olika egenskaper som kan uppkomma. I bilaga F3 finns inte heller information om tillsatser och rester i avfallet. Även information om kemiska produkter som används vid bearbetningen och produkternas stabilitet ska finnas med.

KIAB ska därför förtydliga strukturen, komplettera med saknad information samt tydliggöra vad som är resultat och vad som utgör bedömningar. Om informationen finns på annat ställe i ansökan ska en hänvisning göras.

När det gäller tabellerna i bilaga F3 finns flera oklarheter:

- De provbeteckningar som används i tabellerna ger inte information om vad för prov som undersökts.
- Det saknas information om provtagningsplatser för proven
- Det saknas hänvisningar till i vilken underbilaga analysresultat kopplade respektive tabell i bilaga F3 finns

KIAB ska därför komplettera samtliga tabeller med förklaringar om vad det är för prov så att tabellerna blir överskådliga och att påståenden i texten blir möjliga att tolka utifrån materialet. För samtliga provbeteckningar ska platsen för provet framgå på en karta. Provplatserna behöver grupperas i lämpliga motiverade grupper för respektive avfallsslag som markeras i kartan. Tabellerna med data om proverna behöver kompletteras även med denna grupp-beteckning. Informationen från tabell 1 och 2 behöver t.ex. finnas med i alla tabeller där egenskaperna för dessa prov presenteras. Motsvarande information behöver anges för övriga provbeteckningar. Varje tabell med data behöver kompletteras med hänvisning till i vilken underbilaga som analysprotokollen finns, alternativt

⁴ Det finns viss information om avfallets kemiska och mineralogiska egenskaper i bilaga F3, men det framgår inte att den skulle vara representativ för de olika avfallsslagen.

kompletteras med laboratoriets analysprotokoll om det inte finns med i någon bilaga.

Utifrån innehållet i bilaga F3 finns det även oklarheter om:

- vilken typ av avsedd utvinningsavfallsanläggning, slutlig exponeringsform för avfallet och metod för bortskaffande av avfallet för varje avfallsslag som avses användas
- den kemiska sammansättningen över tiden i det lakvatten som utvinningsavfallen ger upphov till med hänsyn till den avsedda hanteringen
- uppkomsten av surt lakvatten vad gäller resultaten från fuktkammarförsöken och från de så kallade NAG-testerna

KIAB ska därför förtydliga ansökan med avseende på ovan. KIAB behöver även förklara vad som undersökts med NAG-test, hur det presenteras samt vilka skäl som finns för tolkningen av testresultaten och ge referenser till varför testresultaten tolkas som de gör. NAG-test är inte någon europeisk standard. KIAB ska även klargöra hur de genomförda sk ABA-testerna förhåller sig till SS-EN-15875:2011 och på vilket sätt resultaten från de genomförda testerna skiljer sig från resultat från test utförda i enlighet med SS-EN-15875:2011.

När det gäller KIAB:s resultat från moränundersökningarna behöver resultatet jämföras med SGU:s geokemiska moränkartläggning för området. Provtagnings- och analysmetoder för KIAB:s moränkartering ska dessutom anges. KIAB ska komplettera ansökan med denna information. Moränkarteringen ska ges in som bilaga i målet om KIAB avser att använda sig av informationen i rapporten.

När det gäller KIAB:s bedömning av vad som utgör inert utvinningsavfall konstaterar Naturvårdsverket att KIAB använder en jämförelse av resultaten från fullanalysen med ämnenas förekomst i jordskorpan (CA – crystal abundance) gånger fem. Detta är en helt annan bedömning än vad som anges i 6 § 4. UtvavF (att halten, även i dess finfraktion, inte överstiger den halt som kan anses vara den nationella naturliga bakgrundshalten). De halter som bolaget har använt för sin inertbedömning är dessutom avsevärt högre än den nationella naturliga bakgrundshalten i Sverige. I vissa fall har bolaget använt lokala halter i morän som jämförelse, men även dessa värden är något annat än den nationella naturliga bakgrundshalten i Sverige. KIAB behöver därför revidera sin bedömning och de följdverkningar som den reviderade bedömningen medför. KIAB ska komplettera ansökan med denna information.

4.2. Lokalisering och utformning av utvinningsavfallsanläggningar

Utvinningsavfallsanläggningars lokalisering och utformning ska (utifrån bland annat karakteriseringen av utvinningsavfallet) avgöras inom tillståndsprövningen. Annars går det inte att avgöra verksamhetens samlade miljöpåverkan⁵ och sätta tydliga och ändamålsenliga villkor vilket Naturvårdsverket även framfört till KIAB i kompletterande samrådsyttrande daterat 2019-05-03 (bilaga 2). Dessutom ska det framgå av ansökan att utvinningsavfallsanläggningar utformas så att de är och kommer att fortsätta vara geotekniskt stabila. Ansökan ska kompletteras med sådan information.

⁵ Se bl. a 2 kap, 22 kap 1 § miljöbalken samt 23-29, 55, 71 §§ UtvavF

Om utvinningsavfallsanläggningens utformning inte är klarlagd med slutliga villkor i tillåtlighetsprövningen blir det svårt att avgöra vilka försiktighetsmått och skyddsåtgärder som kan krävas. Det blir därmed också svårt att utöva tillsyn över utvinningsavfallsanläggningarna. Dessutom är det centralt hur utvinningsavfallsanläggningen och områden som påverkats av utvinningsavfallsanläggningen ska återställas och därmed hur den ekonomiska säkerheten ska beräknas (se Naturvårdsverkets kompletterande samrådsyttrande daterat 2019-05-03, bilaga 2).

4.3. Återställning, tillfredsställande skick samt ekonomisk säkerhet

Liksom Naturvårdsverket framför i ansökan om återkallelse (bilaga 3) ska KIAB se till att utvinningsavfallsanläggningarna och området som påverkats av anläggningarna återställs till ett tillfredsställande skick. Detta gäller även dagbrotten. När det gäller frågor om återställning så har dessa frågor en tydlig koppling till utvinningsavfallens egenskaper (karakteriseringen) samt utvinningsavfallsanläggningars utformning (se även ovan) vilket Naturvårdsverket framför i kompletterande samrådsyttrande daterat 2019-05-03 (Bilaga 2).

5. Påverkan på grundvatten

Naturvårdsverket konstaterar att i de underlagsdata som används som ingångsdata till KIAB:s hydrogeologiska beräkningar saknas tillförlitlig information om jordlagrens utbredning och mäktighet. Likaså saknas i de hydrogeologiska beräkningarna tillförlitlig platsspecifik information om jordlagrens vattengenomsläpplighet. Istället används en förenklad beskrivning av jordlagrens utbredning och mäktighet liksom ej platsspecifika antagna värden för genomsläpplighet. Då information om jordlagrens utbredning och mäktighet samt vattengenomsläpplighet är högst relevant information och ingångsdata i den modell som används i den hydrogeologiska modelleringen och påverkar resultatet bör sådan information användas och om den inte finns bör den tas fram. Ansökan och underlaget till den hydrogeologiska beräkningen ska kompletteras med denna information.

I figur 33 i PM hydrogeologi⁶ framgår (givet att tillförlitlig platsspecifik information saknas enligt ovan) att det bolaget benämner som påverkansområde överlappar både grundvattenförekomst SE749567-181699 samt SE749352-182619. Trots det saknas i ansökan en specifik bedömning av grundvattenberoende terrestra ekosystem samt anslutna akvatiska ekosystem inom grundvattenförekomsternas tillrinningsområde. Ansökan ska kompletteras med denna information.

När det gäller hydrogeologisk påverkan och kontrollprogram säger KIAB att detta ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. Naturvårdsverket anser att detta är en fråga om tillåtligheten och att nuvarande påverkan, acceptabel påverkan utifrån ansökt verksamhet, var och hur detta ska mätas ska framgå av ansökan. Ansökan ska därför kompletteras med denna information.

⁶ Bilaga H2 till MKB, PM geohydrologi 2019-06-10

Slutligen konstaterar Naturvårdsverket att KIAB avser att använda bergtäkten Navettama (som ligger ca 200 m NO om anrikningsverket) för deponering av den så kallade flotationsresten med höga svavelhalter. Det framgår dock inte av ansökan hur bergtäkten påverkas av länshållningen av det närliggande dagbrottet.

6. Påverkan ytvatten

Naturvårdsverket konstaterar att de data som presenteras för ytvatten i ansökan⁷ endast utgörs av framräknade årsmedelvärden. Information om hur årsmedelvärdena har räknats fram, beräkningar och underlagsdata till dessa beräkningar saknas. Dessutom saknas detaljerad information om hur bolaget vid beräkningar hanterat eventuella enstaka uppmätta höga värden samt hur enstaka värden relaterar till gränsvärden för maximala halter. Detta trots att Naturvårdsverket har framfört i samrådsyttrande 2019-03-08 (bilaga 1) att när det gäller påverkan på vatten, av utsläpp från verksamheten, ska bolaget presentera fullständiga beräkningar liksom ett fullständigt underlag till dessa för att en granskning ska vara möjlig.

Beräknad framtida belastning på Muonio älv beskrivs i MKB (bilaga A2 till TB, Vattenhantering) och utgörs av modellering i Goldsim respektive PHREEQC. När det gäller modelleringen konstaterar Naturvårdsverket att ingångsdata utgörs av faktiska uppmätta halter vilket återigen innebär att dessa underlagsdata behöver redovisas i detta mål för att möjliggöra granskning. Dessutom görs modellering enbart för Muonio älv, det framgår av kapitel 7 i MKB att flertalet vattenförekomster påverkas av verksamheten som den bedrivs i nuläget och avses bedrivas i framtiden. Ansökan ska kompletteras med modelleringar för samtliga vattenförekomster.

7. Transporter

Liksom framförts i remissvar till länsstyrelsen Norrbotten daterat 2019-02-01 (bilaga 4) anser Naturvårdsverket att transportererna utgör följdverksamhet till gruvverksamheten och bör bedömas och regleras i verksamhetens tillstånd. Bedömningen bygger bland annat på transporterernas karaktär och omfattning, KIAB:s rådighet över transportererna, samt olägenheten från transportererna. Detta gäller såväl för de nuvarande transporter av sligkoncentrat som utgör 31-85 % av transportrörelserna på aktuella vägavsnitt liksom ökningen av transporter i samband med den nya ansökan där transportererna av sligkoncentrat kommer att utgöra 63-170 % av transportrörelserna på aktuella vägavsnitt(i dagsläget sker 85 transportrörelser/dygn som kommer att öka till 170 transportrörelser/dygn utifrån nya ansökan). Det saknas information om övriga externa transporter av insatsvaror till gruvområdena.

Även om alternativ till transportlösningar finns med i ansökan görs ingen jämförelse av dessa. Enligt 2. 35 § 6 kap. miljöbalken ska MKB innehålla uppgifter om alternativa lösningar för verksamheten. Av 17 § miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966) preciseras vad en alternativredovisning ska innehålla.

⁷ Bland annat Bilaga H3 Sammanställning av kemiska och biologiska undersökningar i vattenförekomster kring Kaunisvaara år 2006-2018, 2009-06-26

8. Verksamhetsutövarens egenkontroll

När det gäller i ansökan föreslaget kontrollprogram⁸ konstaterar Naturvårdsverket att det fortfarande inte finns ett kontrollprogram för den nuvarande verksamheten som formellt godkänts av Länsstyrelsen (KIAB bedriver således verksamheten i strid med villkor 15 i nuvarande tillstånd), detta trots att produktion pågått sedan juli 2018. Dessutom är villkor 18 i KIAB nya ansökan försvagat jämfört med motsvarande villkor 15 i nuvarande tillstånd (se avsnitt 9 KIAB:s föreslagna villkor).

Naturvårdsverket anser att flera frågor relaterade till egenkontrollen såsom exempelvis grundvattennivåer och påverkan av länshållning, utsläpp till vatten är kopplade till tillåtligheten och därför ska relevant underlag finnas i ansökan vilket Naturvårdsverket framfört till KIAB i samrådet (se bilaga 1 samt 2). KIAB behöver inom ramen för denna ansökan utforma ett förslag till kontrollprogram som är utformat på ett sådant sätt att det kan beslutas av domstolen eller godkännas av länsstyrelsen.

9. KIAB:s föreslagna villkor

I ansökan om återkallelse framför Naturvårdsverket att villkoren i nuvarande tillstånd innebär att verksamheten i stora delar bedrivs utan den kontroll som är normal vid flertalet gruvor i drift (se bilaga 3). Detta på grund av villkorens oprecisa innehåll samt de omfattande delegationer som gjorts av Gränsälvskommisionen till tillsynsmyndigheten.

KIAB säger själva att villkoren i tillståndet från Gränsälvskommisionen inte innehåller en så omfattande katalog av begränsningsvärden avseende utsläpp till vatten som numera är praxis i tillstånd enligt miljöbalken.⁹ När det gäller KIAB:s förslag till villkor i föreliggande ansökan så har villkoren rörande bland annat dammsäkerhet¹⁰, egenkontroll¹¹, sprängning¹², vibrationer¹³, luftstötsvågor¹⁴ trots detta försvagats ytterligare. När det gäller dammar och dammsäkerhet konstaterar Naturvårdsverket att referensen till GruvRIDAS/RIDAS och dess uppfyllande tagits bort helt. Det framgår inte varför referensen till GruvRIDAS/RIDAS och dess uppfyllande tagits bort.

När det gäller utsläpp till vatten har det visserligen tillkommit ett villkor om pH (villkor 9) men i övrigt saknas villkor för utsläpp av metaller. KIAB säger att de

⁸ Bilaga A3 till TB, Kontrollprogram yttre miljö, drift, 2018-10-10, ändringsdatum 2019-04-21

⁹ Ab 1 Juridisk text till ansökan.

¹⁰ Villkor motsvarande villkor 2 i tillstånd M 11/09 meddelat 20 augusti 2010 som handlar om dammar, dammsäkerhet och uppfyllande av RIDAS/GruvRIDAS saknas i den nya ansökan.

¹¹ Villkor motsvarande villkor 15 i tillstånd M 11/09 meddelat 20 augusti 2010 handlar om egenkontroll och att program för kontroll av driften ska översändas för godkännande av länsstyrelsen senast tre månader innan driften startar. I nya ansökan har villkoret justerats så att det reviderade programmet skall redovisas för tillsynsmyndigheten senast 3 månader innan nya verksamheten tas i drift.

¹² Villkor 7 motsvarande villkor 10 i tillstånd M 11/09 meddelat 20 augusti 2010 handlar om sprängning och tiderna för då sprängning får ske har utökats i nya ansökan.

¹³ Villkor 8 motsvarande villkor 11 i tillstånd M 11/09 meddelat 20 augusti 2010 handlar om vibrationer underrättelse om överskridande till länsstyrelsen har tagits bort i nya ansökan.

¹⁴ Villkor 9 motsvarande villkor 12 i tillstånd M 11/09 meddelat 20 augusti 2010 handlar om luftstötsvågor underrättelse om överskridande till länsstyrelsen har tagits bort i nya ansökan.

är införstådda med att detta är en mindre omfattande villkorskatalog än som normalt förekommer i tillstånd till gruv- och anrikningsverksamhet och har övervägt om det finns skäl till ytterligare villkorsreglering. Med hänvisning till utförda modelleringar anser dock inte KIAB att detta är nödvändigt. KIAB:s modelleringar går dock inte att verifiera eftersom KIAB inte inkommit med ingångsdata trots att Naturvårdsverket efterfrågat fullständiga beräkningar liksom underlagsdata för att en granskning ska vara möjlig (samrådsyttrande daterat 2019-03-04 bilaga 1). Naturvårdsverket anser att för det fall som halterna är så låga som KIAB framhåller borde inte villkorsreglering av flera ämnen/metaller vara ett problem för bolaget. Dessutom framgår det av gällande BAT-slutsatser att när det gäller icke-inert utvinningsavfall ska vid utsläpp till recipient även andra parametrar än suspenderat material (glödgningsrest) övervakas.

När det gäller ett allmänt villkor kan det vara svårt i tillsynen att bedöma om något är i ”huvudsaklig överrensstämmelse” med vad som beskrivits och det krävs därför att åtaganden är tydligt angivna. Detta är inte fallet i aktuell ansökan och det behöver justeras i KIAB:s ansökan.

KIAB föreslår omfattande delegeringar till tillsynsmyndigheten avseende villkor. Detta gäller bland annat för återställning av verksamheten. När det gäller frågor om exempelvis återställning så har dessa en tydlig koppling till utvinningsavfallsanläggningars utformning och i slutändan verksamhetens tillåtlighet. Det är således inte fråga om villkor av mindre betydelse. Frågor om återställning ska avgöras inom tillåtlighetsprövningen eftersom det inte annars går att avgöra verksamhetens samlade miljöpåverkan¹⁵ och sätta tydliga och ändamålsenliga villkor. Detta har Naturvårdsverket framfört redan i kompletterande samrådsyttrande daterat 2019-05-03 (bilaga 2). Dessutom är det centralt hur utvinningsavfallsanläggningar och områden som påverkats av dessa ska återställas och därmed hur den ekonomiska säkerheten ska beräknas.

Naturvårdsverket anser att adekvata miljöbalksvillkor ska tas fram och att de villkor som finns i Gränsälvscommissionens beslut M 11/09 från 2010-08-20 inte får försvagas. Förslagen till villkorskatalog måste utökas så den innehåller moderna miljövillkor åtminstone jämförbara med motsvarande för andra gruvverksamheter som nyligen prövats enligt miljöbalken.

10. Möjliga framtida ändringar av verksamheten som det är oklart om tillstånd söks för i nuläget

Det förekommer motstridiga uppgifter om vissa delar av verksamheten ingår i KIAB:s ansökan. Då det inte preciseras i KIAB:s yrkanden tolkar Naturvårdsverket det som KIAB inte söker tillstånd till följande inom ramen för föreliggande ansökan:

- Anläggande av panur längs vissa delsektioner av befintlig ”vall”¹⁶ vid dagbrottet för att i dessa punkter ytterligare begränsa läckaget från myrområdet mot dagbrottet.

¹⁵ Se bl.a. 2 kap, 22 kap 1 § miljöbalken samt 23-29, 55, 71 §§ förordning 2013:319 om utvinningsavfall

¹⁶ KIAB benämner denna konstruktion vall. Naturvårdsverket anser att om syftet är att utestänga vatten utgör även denna konstruktionen en damm.

- Möjlighet att avbörda flöde från processvattenmagasinet till Rässioja/Kaunisjärvi. Enligt KIAB skulle detta främst utföras som en miljöförbättrande åtgärd.
- Att brädda överflödigt vatten i processmagasinet direkt till Muonio älv istället för att pumpa det till klarningsmagasinet
- Anlägga bypass-ledning och släppa ut vatten direkt från processvattenmagasin till Muonio älv utan att pumpa via sand- och klarningsmagasin
- Att omvandla även den första produktionslinjen till flotation
- Använda gråberg för anläggningsändamål.
- Deponering av utvinningsavfall i form av sovringsmaterial (detta utvinningsavfall är inte karaktäriserat).
- Befintliga dammar (av verksamhetsutövaren kallade vallar) söder om sandmagasinet samt befintligt sandmagasin

För det fall att KIAB ändå söker tillstånd till dessa ändringar av verksamheten ska det tydligt framgå av yrkandena.

11. Synpunkter på fortsatt handläggning

I detta yttrande har grundläggande brister i ansökan lyfts. Om dessa brister åtgärdas kan Naturvårdsverket komma att kräva kompletteringar avseende ett flertal andra frågor som är outvecklade till exempelvis avfallshantering, utsläpp till luft, energianvändning och energihushållning, klimatpåverkan, Natura 2000, artskydd samt ekologisk kompensation.

Slutligen yrkar Naturvårdsverket att [REDACTED] ¹⁷, Principal Engineer, WSP Civil, enligt 22 kap 12§ miljöbalken förordnas som dammtekniskt sakkunnig i detta mål.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschef Ingela Hiltula.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit miljöjuristen Karolina Ardesjö Lundén, handläggaren Jennifer Brammer samt enhetschef Frida Rudsander, den sistnämnda föredragande.

Ingela Hiltula

Frida Rudsander

Kopia till: Länsstyrelsen i Norrbottens län

Bilageförteckning

Bilaga 1 Naturvårdsverket samrådsyttrande 2019-03-04

Bilaga 2 Naturvårdsverket samrådsyttrande 2019-05-03

Bilaga 3 Naturvårdsverket ansökan om delvis återkallelse, ab 1 i mål M 1828-18, 2018-0625

Bilaga 4 Naturvårdsverkets remissvar till lst Norrbotten angående transporter 2019-01-18